

Nie jest to doręczenie w trybie art. 15 zzs⁹ ust.2 i 3 ustawy z 2 marca 2020 r.

Sygn.akt III AUa 800/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska

Protokolant: Joanna Lebedzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 listopada 2021 r. w B.

sprawy z odwołania E. G.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość policyjnej renty rodzinnej

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 kwietnia 2021 r. sygn. akt V U 386/19

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 800/21

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją z dnia 5 sierpnia 2017 r. na podstawie art. 24a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708 z późn. zm.) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji z 30 maja 2017 r., ponownie ustalił wysokość renty rodzinnej E. G. po zmarłym emerycie. Przeliczenie powyższego świadczenia polegało na obniżeniu jego wysokości z powodu służby jej męża T. G. na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 1 listopada 1967 r. do 15 października 1968 r. stosownie do informacji IPN. Łączna wysokość renty rodzinnej (wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym) to 1.956,78 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła E. G., zaskarżając decyzję w całości i zarzucając naruszenie przepisów Konstytucji RP oraz Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Obywatela. Wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie świadczenia rentowego w dotychczasowej wysokości.

Sąd Okręgowy w Białymstoku, wyrokiem z 7 kwietnia 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wysokość policyjnej renty rodzinnej E. G. w wysokości obowiązującej przed 1 października 2017 roku z uwzględnieniem późniejszych waloryzacji.

Sąd ten ustalił, że mąż odwołującej T. G. (ur. w dniu (...)), służbę w Milicji Obywatelskiej rozpoczął 1 kwietnia 1961 r., jako kierowca garażu Wydziału (...) w B.. Od 1 lipca 1965 r. pełnił służbę, jako dyspozytor garażu Wydziału (...), a z dniem 1 listopada 1967 r. został mianowany na stanowisko oficera (...) Operacyjnych Sekcji I Wydziału (...) B.. Od 16 października 1968 r. ponownie pełnił służbę na stanowisku milicjanta – kierowcy garażu samochodowego Wydziału (...) B., a od 1 października 1970 r. starszego inspektora w tym wydziale. W dniu 1 czerwca 1975 r. został przeniesiony do dyspozycji (...) S., a z dniem 29 czerwca 1975 r. mianowany na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału (...) Materiałowo (...) S.. Z dniem 31 sierpnia 1978 r. został przeniesiony na własną prośbę do dyspozycji (...) B., a z dniem 6 października mianowano go na stanowisko starszego inspektora Sekcji Włamań i Kradzieży Wydziału Kryminalnego (...) B.. Natomiast z dniem 1 sierpnia 1985 r. mianowano go na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału Kryminalnego. T. G. został skreślony z ewidencji funkcjonariuszy M.O. z dniem 7 maja 1988 r. na podstawie aktu zgonu z dnia 9 maja 1988 r.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją z dnia 9 stycznia 1990 r. ustalił E. G. prawo do milicyjnej renty rodzinnej w związku ze śmiercią T. G.. Organ decyzją z dnia 27 lutego 2017 r. ustalił wysokość renty rodzinnej na kwotę 3.613,90 zł. Na skutek zmiany przepisów ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) i po pozyskaniu informacji IPN o przebiegu służby wskazującej, że T. G. od 1 listopada 1967 r. do 15 października 1968 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy, organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny sprawy wynikający z przytoczonych dowodów zasadniczo nie był sporny między stronami. Odwołująca kwestionowała przyjęcie przez organ rentowy, że służba jej męża w okresie wskazanym przez IPN była wykonywana na rzecz państwa totalitarnego oraz podnosiła szereg zarzutów sprzeczności zastosowanych wobec niego przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym z normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisami Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Sąd zwrócił uwagę, że zastosowane wobec wnioskodawczyni przepisy wprowadzono na mocy art. 1 ustawy nowelizującej z 16 grudnia 2016 r. Zgodnie z art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. 2020 r., poz. 723), w przypadku osoby, która pełniła „służbę na rzecz totalitarnego państwa” i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi: 0 % podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby a przy tym, emerytura nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 ustawy nowelizowanej, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Jednocześnie ustawodawca wprowadził ograniczenie, zgodnie z którym wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 15c ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd odwołał się do treści art. 24a ust. 1, zgodnie z którym w przypadku renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., renta rodzinna przysługuje na zasadach określonych w art. 24, z zastrzeżeniem, iż wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu z uwzględnieniem przepisów art. 15c lub art. 22a.

Sąd I instancji wskazał, że Sąd Okręgowy w Warszawie zwrócił się z zapytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na powzięte wątpliwości co do zgodności z Konstytucją RP przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji. Sprawa zawisła przed Trybunałem Konstytucyjnym w dniu 27 lutego 2018 r. pod sygnaturą P 4/18 i do chwili obecnej nie zostało wydane rozstrzygnięcie. W ocenie Sądu, pomimo faktu procedowania przez Trybunał Konstytucyjny w zakresie przepisów

będących podstawą prawną rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, okoliczności faktyczne pozwalają na wyrokowanie bez potrzeby weryfikowania konstytucyjności przepisów przez Trybunał Konstytucyjny.

Sąd Okręgowy dodał przy tym, że przepisy wprowadzone ustawą z 16 grudnia 2016 r. budzą szereg wątpliwości w zakresie ich zgodności z Konstytucją, jednak bez odwoływania się do niekonstytucyjności niektórych przepisów ustawy, w ocenie Sądu Okręgowego, decyzja powinna była ulec zmianie z uwagi na niezastnienie przesłanek do obniżenia świadczeń odwołującej.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że podziela stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., II UZP 10/11). Wobec powyższego, Sąd zauważył, że ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą wiązać Sądu, do którego wyłącznej kompetencji należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna ustalonych faktów. W ocenie Sądu, w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych nie obowiązują ograniczenia dowodowe wynikające z przepisów rozporządzenia, odmiennie niż w postępowaniu przed organem rentowym, a zastosowanie znajdują wyłącznie przepisy postępowania cywilnego, w tym także przepisy dotyczące postępowania dowodowego, zgodnie z którymi sąd, w przeciwieństwie do organu rentowego, nie jest związany określonymi środkami dowodowymi, co wynika z art. 473 k.p.c. Jak zauważył, Sąd, oznacza to, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane.

Sąd odwołał się następnie do treści art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin, zgodnie z którym za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w enumeratywnie wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. W ocenie Sądu Okręgowego, nie wystarczy jednak pełnić służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy dezubekizacyjnej, albowiem służba ta musi mieć jeszcze cechy „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Inna wykładnia cytowanego przepisu, zdaniem Sądu miałaby charakter niekonstytucyjny i naruszałaby m.in. art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie godności człowieka, której ochrona i poszanowanie jest obowiązkiem poprzez stygmatyzowanie emerytów policyjnych i ich dyskredytację prawną i moralną, art. 67 ust 1 Konstytucji w zw. z art. 31 ust 3 Konstytucji (prawo do zabezpieczenia społecznego) z uwagi na brak zróżnicowania emerytów mundurowych i brak proporcjonalności przyjętych rozwiązań oraz art. 2 Konstytucji (ochrony praw nabytych poprzez zakaz stanowienia norm arbitralnie odbierających lub ograniczających prawa podmiotowe, zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasady sprawiedliwości społecznej), a w odniesieniu do praw majątkowych także art. 64 ust 2 Konstytucji.

Sąd zauważył, że ustawa dezubekizacyjna nie zawiera definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Dlatego też, Sąd Okręgowy odniósł się do definicji tego pojęcia zawartego w preambule ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów (Dz. U. z 2019 r. poz. 430), zgodnie z którą, służbą tego rodzaju jest „praca albo służba w organach bezpieczeństwa państwa komunistycznego, lub pomoc udzielana tym organom przez osobowe źródło informacji, polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, była trwale związana z łamaniem praw człowieka i obywatela na rzecz komunistycznego ustroju totalitarnego”.

Sąd odwołał się również do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r. (III UZP 1/20) w której wskazano, iż kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przepis art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. d tiret czwarte jednoznacznie wskazuje, że za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę osób wykonujących czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa w Biurze (...), w tym w Zakładzie (...) wykonujących. Sąd wskazał, że w spornym okresie T. G. pełnił służbę w organach wymienionych w przepisie art. 13b, co wynika z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, w szczególności z karty przebiegu służby.

Powyższe, pozwoliło Sądowi stwierdzić, że pełnił on służbę w instytucjach uznanych w myśl art. 13b ustawy za instytucje, w których była wykonywana służba na rzecz totalitarnego państwa. W ocenie Sądu, przepis art. 13b, dla jego zastosowania wymaga jeszcze stwierdzenia, że osoba pełniąca służbę prowadziła działalność, która miała cechy „służby na rzecz totalitarnego państwa” zdefiniowanej w ustawie z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów. Jak zauważył Sąd, materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie wskazuje, aby mąż odwołującej wykonywał czynności o takim charakterze – w szczególności, z akt osobowych zmarłego nie wynikało, aby podejmował on specyficzne bezpośrednie działania, które zmierzały do nękania obywateli i naruszania ich podstawowych praw i wolności, czy też działania takie podejmował pośrednio przez ich organizowanie, inspirowanie, nadzorowanie.

Sąd zauważył, że organ rentowy nie przejawiał odpowiedniej inicjatywy dowodowej aby wykazać, że odwołujący „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu wskazanym w uchwale Sądu Najwyższego w sprawie III UZP 1/20.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 24a ust. 1-3 ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, poprzez jego niezastosowanie i nieuprawnione przyjęcie, że Odwołująca się nie powinna podlegać rygorom przewidzianym w tych przepisach, pomimo iż spełnia przesłanki w tych przepisach określone;

2. art. 24a ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej przejawiające się w nieuzasadnionym pominięciu zasad zawartych w tych przepisach, tj. pominięciu zasady, iż przepisów ust. 1 i 2 art. 24a nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Odwołująca się nie wykazała żadnej z tych okoliczności, zatem nie było podstaw do niezastosowania art. 24a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej;

3. 13a ust. 5 w zw. z art. 24a ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, poprzez zupełne pominięcie dowodu jakim jest informacja o przebiegu służby, podczas gdy zgodnie z naruszonym przepisem informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych funkcjonariusza przez właściwe organy;

4. art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez nieprawidłową interpretację i przyjęcie, że jedyną legalną definicję „służby na rzecz państwa totalitarnego” zawiera preambuła ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (tzw. ustawy lustracyjnej), a nie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej zgodnie w wolę ustawodawcy wyrażaną w uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji.

5. art. 13b ust. 1 pkt 5 litera d tiret czwarty w związku z art. 13b ust.1 ustawy zaopatrzeniowej, skutkujące błędnym przyjęciem, że za „służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę osób wykonujących czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa w Biurze (...) w tym Zakładzie (...) wykonujących” (str. 8 uzasadnienia wyroku), podczas gdy

prawkłowa wykładnia art. 13b ust. 1 pkt 5 litera d tiret czwarty w związkzu z art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, wskazuje na to, że za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w niżej wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach - wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa - Biura (...). Innymi słowy mówiąc wykonywanie czynności operacyjno-technicznych niezbędnych w działalności SB odnosi się do cywilnych i wojskowych instytucji -tj. w omawianym przypadku Biura (...);

6. art. 13a ust. 5 oraz art. 24a ust. 1-5 ustawy zaopatrzeniowej oraz § 14 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (Dz. U z 2015 r. poz.1 148 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie;

7. art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2270) poprzez jego niezastosowanie;

8. art. 252 k.p.c., polegające na zakwestionowaniu przez Sąd I instancji oświadczenia IPN, pomimo braku udowodnienia przez Odwołującego się okoliczności przeciwnych;

9. art. 232 k.p.c., poprzez zarzucenie organowi braku inicjatywy dowodowej, podczas gdy służba zmarłego członka rodziny Odwołującej się na rzecz totalitarnego państwa, jednoznacznie wynika z (...) o przebiegu służby, której wystawcą jest IPN;

10. art. 180 § 1 pkt 4 k.p.c., poprzez podjęcie postanowieniem z dnia 20 października 2020 r., zawieszono postępowania na skutek błędnego przyjęcia, że - w sprawie - zaistniały „okoliczności” o których mowa w art. 180 § 1 pkt 4 k.p.c. (w sytuacji gdy w zaskarżonym wyroku brak jest ustaleń co do toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowania pod sygn. akt P 16/19), podczas gdy przed Trybunałem Konstytucyjnym toczy się postępowanie (P 16/19) w zakresie stwierdzenia zgodności z Konstytucją przepisów wprowadzających od 1 października 2017 r. do ustawy zaopatrzeniowej regulacji dotyczących służby na rzecz państwa totalitarnego - m.in. art. 24a, art. 13 ust. 1 pkt 1 lit. c w zw. z art. 13b, art. 2 ustawy zaopatrzeniowej, w sytuacji gdy podstawowymi zarzutami Odwołującej się jest niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę zaskarżonych decyzji. Od tego rozstrzygnięcia uzależnione jest jednoznaczne potwierdzenie uprawnienia pozwanego do ponownego ustalenia wysokości emerytury i wydanie z urzędu decyzji o przeliczeniu pobieranego świadczenia co powoduje, iż niezbędnym staje się weryfikacja postanowienia Sądu I instancji w trybie art. 380 k.p.c.;

Skarżący wskazał również na:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą w szczególności na przyjęciu, iż okres wskazany w (...) nie jest okresem służby na rzecz totalitarnego państwa, podczas gdy z treści dokumentów wynika, iż jednostki w których pełnił służbę T. G., znajdują się w katalogu zawartym w art. 13b ustawy emerytalnej;

2. naruszenie zasady domniemania zgodności ustawy z Konstytucją, które to domniemanie może być obalone jedynie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a związanie sędziego ustawą, o

którym mowa w art. 178 ust. 1 Konstytucji, obowiązuje dopóty, dopóki ustawie tej przysługuje moc obowiązująca;

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania E. G., od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 sierpnia 2017 r. oraz zasądzenie od Odwołującej się na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji kosztów postępowania wg. norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Jako wniosek ewentualny sformułowano wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi 1 instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi decyzję w zakresie zasądzenia na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja jest niezasadna

Przedmiotem sporu w sprawie jest wysokość renty rodzinnej E. G., należnej po jej zmarłym mężu T. G. poczynając od 1 października 2017 r.

W związku z tym, celowym jest przedstawienie stanu prawnego, który stanowił podstawę zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z treścią art. 24 ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) renta rodzinna przysługuje na zasadach i w wysokości określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z kolei przepis art. 24 a ust. 1 i 2 wymienionej wyżej ustawy stanowi, że w przypadku renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., renta rodzinna przysługuje na zasadach określonych w art. 24, z zastrzeżeniem, iż wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu z uwzględnieniem przepisów art. 15c lub art. 22a. Wysokość renty rodzinnej, ustalonej zgodnie z ust. 1, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej renty rodzinnej wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie zaś do treści art. 15 c wymienionej ustawy w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b i która pozostawała w służbie przed dniem 1999 r. emerytura wynosi:

- 1) o % podstawy wymiaru- za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13 b;
- 2) 2,6 % podstawy wymiaru- za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust.1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Wysokość emerytury nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa ZUS.

Jak z powyższego wynika, obecna ustawa z 18 lutego 1994 r. w brzemieniu nadanym przez ustawę zmieniającą z 16 grudnia 2016 r. po pierwsze nakazała traktować okresy wskazane w art. 13b ust. 1, (okresy służby w szeroko pojętym aparacie bezpieczeństwa PRL) z przelicznikiem 0,00% a po drugie wprowadziła mechanizm, zgodnie z którym wysokość emerytury mundurowej dla funkcjonariusza, który choć jeden dzień przed 31 lipca 1990 r. pełnił służbę w organach/instytucjach wskazanych w art. 13b ustawy nie może przekroczyć średniej emerytury wypłacanej przez ZUS (w 2017 r. wynosiła ona 2069,02 zł) i to bez względu na to w jakiej wysokości funkcjonariusz wypracował świadczenie, służąc w służbach mundurowych ((...), (...),POLICJA itp.) po transformacji ustrojowej.

Wskazać też należy, iż zgodnie z art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31

lipca 1990 r. w enumeratywnie tam wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach, w tym: - m.in. wypełniająca zadania Służby Bezpieczeństwa (art. 13 b ust.1 pkt 5 podpunkt c).

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że większość podniesionych zarzutów, zwłaszcza w zakresie zastosowania przepisów prawa materialnego opiera się na założeniu, że mężowi odwołującej T. G. można przypisać pełnienie służby na rzecz państwa totalitarnego.

Sąd I instancji poprzez zakwestionowanie informacji IPN nie naruszył przepisu art. 252 k.p.c., jak też art. 232 k.p.c.

Odnosząc się do powyższych zarzutów wskazać należy, że podstawą do obniżenia renty rodzinnej należnej E. G. była informacja IPN z 30 maja 2017 r. o przebiegu służby jej zmarłego męża na rzecz totalitarnego państwa. Przypomnieć należy, iż informacja ta została wydana przez IPN w oparciu o art. 13a ustawy zaopatrzeniowej, w brzmieniu nadanym mu art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (Dz.U.2016 poz. 2270). Zgodnie z treścią art. 13a. ust. 1 na wniosek organu emerytalnego Instytut Pamięi Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Zgodnie z art. 13a ust. 5 ustawy informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzonym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy.

W myśl § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania (...) środkiem dowodowym potwierdzającym datę i podstawę zwolnienia ze służby oraz okres służby jest zaświadczenie o przebiegu służby sporządzone na podstawie akt osobowych funkcjonariusza wystawione przez właściwe organy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, organ rentowy ustalając wysokość renty rodzinnej E. G. był związany treścią informacji IPN o przebiegu jego służby „na rzecz totalitarnego państwa”, bowiem w świetle obowiązujących przepisów organ ten nie ma możliwości kontroli ani oceny informacji dotyczącej przebiegu służby funkcjonariusza. Sąd Okręgowy natomiast nie jest związany tą informacją, bowiem ubezpieczony ubiegający się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych może wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia.

W orzecnictwie sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego ukształtował się jednolity pogląd, zgodnie z którym okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ponadto przeciwko informacji o przebiegu służby mogą być przeprowadzane przeciwdowody. Sąd Najwyższy (por. wyroki z 9 kwietnia 2009 r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z 6 września 1995 r., II URN 23/95, OSNAPiUS 1996 nr 5, poz. 77, z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 439, z 4 października 2007 r. I UK 111/07, LEX nr 275689, z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239 oraz z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342) na gruncie art 473 k.p.c. wielokrotnie wypowiedział się, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prawa pracy w postępowaniu przed sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe prowadzenie dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Nie może zatem ulegać wątpliwości, że pracownik czy ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu np. zaświadczenia o zatrudnieniu, wynika co innego. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 grudnia 2011 r. sygn. akt II UZP 10/11 (OSNP 2012/23-24/298) wyraził pogląd, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa,

nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Należy podkreślić, że postanowienie Sądu Najwyższego zapadło na tle obniżenia emerytury policyjnej w związku z pierwszą ingerencją ustawodawcy w świadczenia emerytalne funkcjonariuszy reżimu komunistycznego, kiedy to do ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, wprowadzono dodatkowy art. 15b przewidujący, że obniża się emeryturę osobie, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Sąd Najwyższy uznał zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest jednak dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 §1 k.p.c.). Inaczej rozumiana uchwała dawałaby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczenia emerytalnego bez potrzeby odwoływania się do sądu, a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

Nie można zatem mówić o naruszeniu § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r., ponieważ przepis ten nie odnosi się do informacji sporządzanej przez IPN.

Nie został też naruszony art. 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r., ponieważ Sąd Okręgowy nie kwestionował prawa organu rentowego do wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie ponownego obliczenia wysokości renty rodzinnej.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 180 § 1 pkt 4 k.p.c. zauważa, że jest niezasadny. W tej kwestii podkreślić należy, iż powszechnie znany jest fakt, że toczy się przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowanie (w sprawie P 16/19), w przedmiocie odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie, który postanowieniem z dnia 27 maja 2019 r., zapytał Trybunał o to czy:

1. art. 24a w związku z art. 13b i art. 15c ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biuro Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej Biuro Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin są zgodne z art. 2, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - w zakresie w jakim na nowo kształtują wysokość renty rodzinnej osób uprawnionych do tego świadczenia, pomimo znacznego upływu czasu od zakończenia służby na rzecz totalitarnego państwa przez członka ich rodziny i w zakresie w jakim przerzucają na uprawnionych do tego świadczenia obowiązek udowodnienia, że zmarły funkcjonariusz, po którym ustalono ich prawo do renty rodzinnej podjął współpracę i czynnie wspierał osoby i organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego,

2. art. 24a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biuro Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej Biuro Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin - jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - chociaż różnicuje wysokość renty rodzinnej po zmarłym funkcjonariuszu Policji poprzez wprowadzenie w art. 24a ust. 2 regulacji ustawowej ograniczającej wysokość tej renty z pominięciem wypracowanej wysługi emerytalnej

a w szczególności wynikającej ze służby członka rodziny uprawnionego do renty po dniu 31 lipca 1990 r. i z pominięciem zwiększenia wysokości emerytury w związku z inwalidztwem pozostającym w związku ze służbą, co powoduje nierówne traktowanie uprawnionych do renty rodzinnej w stosunku do tych, którzy pobierają świadczenie po funkcjonariuszach, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po 31 lipca 1990 r.

Fakt długiego procedowania w tej sprawie przez Trybunał Konstytucyjny nie przemawiał za zawieszeniem postępowania, którego zawieszenie w świetle art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. jest fakultatywne, a nadto wydanie wyroku przez Trybunał Konstytucyjny może stwarzać stronom stosownie do jego treści możliwość wznowienia postępowania stosownie do treści art. 401¹ k.p.c. W rozpoznawanej sprawie decyzja organu rentowego zapadła 5 sierpnia 2017 r. a zatem od jej wydania upłynął już okres ponad 4 lat. Stąd, zdaniem Sądu Apelacyjnego, niezbędnym jest wydanie orzeczenia w niniejszej sprawie. Odnosząc się przy tym do zarzutu naruszenia art. 178 ust.1 Konstytucji RP poprzez samodzielne rozstrzygnięcie w zastępstwie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności art. 24a ustawy zaopatrzeniowej, zauważyć należy, że Sąd I instancji nie ocenił zgodności wskazanych przepisów z Konstytucją. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż podstawą uwzględnienia odwołania było ustalenie, że T. G. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa w spornym okresie. Zatem zarzut naruszenia przez Sąd I instancji wskazanego przepisu Konstytucji RP nie jest zasadny.

Należy zauważyć, że w sytuacji gdy sprawa zawisła przed Trybunałem Konstytucyjnym, sąd powszechny zasadniczo powinien powstrzymać się od samodzielnej decyzji co do ewentualnej odmowy zastosowania przepisów ustawy z uwagi na jej niezgodność z Konstytucją. Nie może natomiast uchylić się od prokonstytucyjnej wykładni przepisów prawa. W niniejszej sprawie kluczowe znaczenie ma dokonanie prokonstytucyjnej, prokonwencyjnej i protraktatowej wykładni zastosowanych przepisów ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy w jej brzemieniu nadanym ustawą z 16 grudnia 2016 r. Jeżeli taka wykładnia, w okolicznościach sprawy prowadzi do stwierdzenia, że zastosowanie ustawy nie budzi wątpliwości co do jej zgodności z Konstytucją, to jest to wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy.

W szczególności pierwszorzędne znaczenie ma prokonstytucyjna wykładnia art. 13 b ust. 1 ustawy z 2016 r. dokonana przez Sąd Najwyższy w Uchwale składu 7 sędziów z 16.09.2020 r. (III UZP 1/20) wskazująca jak należy rozumieć kryterium „pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa”.

We wskazanej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził: „Kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, (...) Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst Dz. U. z 2020 r., poz. 723) powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.”

Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby wydana przez IPN w trybie art. 13a ust. 1 ustawy z 1994 r. W konsekwencji w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. W szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska (pkt 59 uchwały SN). W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima facie, domniemań faktycznych, wynikających z informacji o przebiegu służby (pkt 60 uchwały SN). Wskazano, że przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy okolicznością, której nie można pominąć jest sam fakt weryfikacji w 1990 r. (pkt 92 uchwały SN).

W ocenie Sądu Najwyższego nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie z zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym

profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację specyficznych – z punktu widzenia podstaw ustrojowych – zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego (pkt 82 uchwały SN). W ocenie Sądu Najwyższego nie można zakładać, że każda osoba pełniąca służbę działała na rzecz totalitarnego państwa, gdyż niektóre funkcje związane były z realizacją zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu; niezależnie od tego komu była podporządkowana: służba w policji kryminalnej, ochrona granic (pkt 95 uchwały SN).

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę odróżnienia osób, które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie negatywna, od osób, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen. Inaczej każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego (pkt 90 uchwały SN).

Podsumowując, Sąd Najwyższy wskazał, że pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto: „powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby zostaną lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.” (pkt 93 uchwały SN). Natomiast „pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13 b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. [...] tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz.” (pkt 94 uchwały SN).

W niniejszej sprawie, IPN wydał informację, w której stwierdził, że mąż odwołującej się w okresie od 1 listopada 1967 r. do 15 grudnia 1968 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy w zakresie charakteru służby T. G. wskazują, że służbę w Milicji Obywatelskiej rozpoczął 1 kwietnia 1961 r., jako kierowca garażu Wydziału (...) w B.. Od 1 lipca 1965 r. pełnił służbę, jako dyspozytor garażu Wydziału (...), a z dniem 1 listopada 1967 r. został mianowany na stanowisko oficera (...) Operacyjnych Sekcji I Wydziału (...) B.. Od 16 października 1968 r. ponownie pełnił służbę na stanowisku milicjanta – kierowcy garażu samochodowego Wydziału (...) B., a od 1 października 1970 r. starszego inspektora w tym wydziale. W dniu 1 czerwca 1975 r. został przeniesiony do dyspozycji (...) S., a z dniem 29 czerwca 1975 r. mianowany na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału (...) Materiałowo (...) S.. Z dniem 31 sierpnia 1978 r. został przeniesiony na własną prośbę do dyspozycji (...) B., a z dniem 6 października mianowano go na stanowisko starszego inspektora Sekcji Włamań i Kradzieży Wydziału Kryminalnego (...) B.. Natomiast z dniem 1 sierpnia 1985 r. mianowano go na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału Kryminalnego. T. G. został skreślony z ewidencji funkcjonariuszy M.O. z dniem 7 maja 1988 r. na podstawie aktu zgonu z dnia 9 maja 1988 r.

Z akt osobowych nadesłanych przez IPN wynika, że aktywność zawodowa T. G. od kwietnia 1961 r. to służba w organach Milicji Obywatelskiej w charakterze kierowcy – dopiero od 1975 r. powierzano mu bardziej odpowiedzialne stanowiska. Wskazany przez IPN w informacji okres od 1 listopada 1967 r. do 15 października 1968 r. jako służba na rzecz totalitarnego państwa jest stosunkowo krótki w zestawieniu z całym okresem służby. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z zeznaniami C. G. (opiekuna prawnego odwołującej), z tego co powiedział mu stryj, jego ojciec T. G. pracował jako kierowca w SB, kogoś woził (k.217). Biorąc pod uwagę, że od 1961 r. do 1967 r., T. G. zajmował stanowisko milicjanta-kierowcy, to nie jest wykluczone, że rzeczywiście jego obowiązki sprowadzały się do kierowania samochodem. Prawidłowy tok postępowania w sprawie jak niniejsza powinien powodować, że informacja IPN o przebiegu służby wyznacza pewne ramy czasowe, co do których zachodzi potrzeba wyjaśnienia, co konkretnie robił

były funkcjonariusz, co można by ocenić jako działalność na rzecz państwa totalitarnego. Z okoliczności jakie mogą tu mieć znaczenie, można by wymienić jako egzemplifikację :

- zeznania osób bezprawnie pokrzywdzonych działaniami danego funkcjonariusza;
- ewentualne dowody z dokumentów znajdujące się zwłaszcza w zbiorach IPN (np. w aktach osób bezprawnie inwigilowanych czy inny sposób prześladowanych);
- dowody z prowadzonych w tamtym okresie spraw sądowych przeciwko pokrzywdzonym, w których dany funkcjonariusz brał udział w jakiejś roli, w szczególności, czy nie brał udziału w skierowanych przeciwko obywatelom bezprawnych działaniach polegających np., na prowokacjach albo składaniu fałszywych zeznań w tej sprawie;
- inne dowody wskazujące np. że funkcjonariusz w sposób oczywisty wspierał, propagował, utożsamiał się z zasadami państwa totalitarnego (np. z działaniami zmierzającymi do zastraszania jednostek ale grup obywateli lub innego im szkodenia);

Materiał dowodowy oceniany w ramach art. 233 § 1 k.p.c. w kontekście wyżej wskazanych zachowań, nie pozwolił na zakwalifikowanie służby T. G. w relatywnie krótkim okresie (od 1 listopada 1967 r. do 15 października 1968 r.) jako służby na rzecz państwa totalitarnego. Prawidłowe ustalenia Sądu Okręgowego nie potwierdziły tego, by poza samą formalną przynależnością (służby w SB) T. G. dopuścił się jakichś czynów dających materialną podstawę do przypisania mu realnej służby na rzecz totalitarnego państwa.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, na podstawie stanowisk, jakie zajmował T. G., nie można uznać, aby pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu wynikającym z uchwały w sprawie III UZP 1/20. W sprawie nie ma dowodów wskazujących na działania T. G. w spornym okresie na rzecz państwa totalitarnego, wobec czego uznać należało, iż informacja IPN o przebiegu służby nie jest wystarczającym dowodem takiej służby uzasadniającym radykalną i oderwaną od zindywidualizowanej winy funkcjonariusza ingerencje w prawo do jego świadczeń.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił na ustalenie, że okres pełnionej przez T. G. służby, był okresem służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Nie można było zatem zastosować do odwołującej art. 24a ust. 1 i 2 ustawy zaopatrzeniowej, który określa warunki obliczania wysokości renty rodzinnej własnie osoby, otrzymującej świadczenie po funkcjonariuszu pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa. Art. 24a tej ustawy nie miał zatem zastosowania w sprawie odwołującej, dlatego brak było podstaw do obniżenia renty rodzinnej w sposób wskazany w cytowanym przepisie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną na mocy art. 385 k.p.c.

Alicja Sołowińska